

BÖLÜM 1/1

DİJİTAL TEK PAZARDA TELİF HAKLARI HAKKINDA AVRUPA PARLAMENTOSU VE KONSEYİ DİREKTİFİ'NİN ÇEVİRİM İÇİ PAYLAŞIM HİZMETİ SAĞLAYICILARINA GETİRDİĞİ YÜKÜMLÜLÜKLER

ONAT UZALDI
RECEP KÖROĞLU

ÖZET

2019/790 sayılı Dijital Tek Pazarda Telif Hakları Hakkında Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Direktifi ("Direktif"), Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi tarafından onaylanarak 7 Haziran 2019 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Avrupa Birliği ("AB") telif hakları hukukunu modernize etmeyi amaçlayan Direktif, aynı zamanda AB telif hakları hukukunu kökünden değiştirebilecek kurallar içermektedir. Çalışmamız kapsamında Direktif'in çevrim içi paylaşım hizmeti sağlayıcılarına ("Hizmet Sağlayıcı(lar)")¹ getirdiği yükümlülükler, Türk Hukuku'nda yer alan ilgili alana ilişkin düzenlemeler ile karşılaştırmalı olarak incelenecektir.

DİPNOT

1 Çalışma kapsamında incelenecek temel kavramlardan olan "Hizmet Sağlayıcı" kavramının Türk Hukuku tahtındaki karşılığı, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun uyarınca "Yer Sağlayıcı" kavramı olup, işbu çalışma özelinde yeknesaklığı temin maksadıyla "Yer Sağlayıcı" kavramı yerine "Hizmet Sağlayıcı" kavramı kullanılacaktır.

→ ANAHTAR KELİMELELER

DİJİTAL, İÇERİK, TELİF HAKKI, AB DİJİTAL TEK PAZAR, HİZMET SAĞLAYICI, YER SAĞLAYICI, BAĞLANTILI HAK.

I. GİRİŞ

Çağımız; "dijital", "dijitalleşme" gibi kavramların gündelik hayatta sıklıkla yer edinmeye başlaması, günümüz dünyasına ilişkin tasvirlerin söz konusu kavramlar olmadan bir hayli eksik kalıyor oluşu ve genişletilmesi mümkün başka birçok benzer nedenle "dijital çağ", "dijitalleşme çağı" olarak adlandırılmaktadır. Dijitalleşme; bilgi ve eğitime erişimin oldukça kolay hale gelmesi, küresel farkındalığın artması, kültürel etkileşimin sınır ötesi bir deneyim olmaktan çıkması gibi birçok olumlu gelişmeye gebe olsa da, telif hakkına konu içerik ve eserlerin dijital ortama aktarılacak şekilde özellikle Instagram, Twitter, Youtube gibi büyük internet içerik paylaşım siteleri üzerinden paylaşılmasının hak sahipleri açısından sair hak ihlallerine sebebiyet verebilecek olması gibi birtakım hukuki sorunları da beraberinde getirebilmektedir. Günümüzde dijitalleşmenin hızı, niteliği, birey ve toplum yaşamına etkileri değerlendirildiğinde dijital ortamda süregelen faaliyetlere yönelik hukuki düzenlemelerin genişletilmesinin ve mevcut düzenlemelerin güncel tutulmasının önemi, hem ulusal hem küresel otoriteleri dijital dünyaya ilişkin hukuki altyapının sağlanması noktasında faaliyette bulunmaya teşvik etmektedir.

AB dijital tek pazar projesi, "AB'nin bilgi toplumuna dönüştürülmesi ve bu dönüşüm için yapılan çalışmalar" uzun süredir AB gündeminde önemli bir yere sahiptir². Dijital tek pazar, AB içerisinde kişilerin, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımının önünü açarak kişisel verilerin ve telif haklarının korunduğu adil bir rekabet ortamı yaratmayı amaçlayan bir stratejidir. Dijital tek pazar çalışmalarına giden ilk somut adım ise 6 Mayıs 2015 tarihinde kabul edilen ve üç temel başlık ile on altı farklı eylem planından oluşan dijital tek pazar stratejisi olmuştur³. Nitekim Direktif teklifi Avrupa Komisyonu tarafından 14 Eylül 2016'da AB Konseyi ve Avrupa Parlamentosuna sunulmuştur. Devam eden süreçte Direktif, 26 Mart 2019 tarihinde Avrupa Parlamentosu, 15 Nisan 2019 tarihinde ise AB Bakanlar Konseyi tarafından onaylanmış, 17 Mayıs 2019 tarihinde AB Resmi Gazetesinde yayımlanmış ve AB üye ülkelerine ulusal kanunlarını Direktif ile uyumlu hale getirmeleri için tanınan 2 yıllık sürenin 7 Haziran 2019 tarihi itibarıyla sonlanması akabinde aynı tarihte yürürlüğe girmiştir.

Direktif, dijital tek pazar stratejisi yörüngesinde AB üye devletlerinin ulusal telif yasalarının uyumlu hale getirilerek AB telif hakları hukukunun yeknesaklaştırılması, AB kullanıcılarının telif hakkına konu içeriğe ulaşımının kolaylaştırılması, eğitim, kültürel miras gibi alanlarda istisnai olarak telif hakkı konusundaki kullanıma imkanlarının artırılması gibi birtakım amaçlarla kaleme alınmıştır.

Çalışmamızda ise, Direktif kapsamında Youtube, Twitter, Instagram, Google, Facebook gibi Hizmet Sağlayıcılar'a getirilen yükümlülükler incelenecektir.

DİPNOT

2 İKV Değerlendirme Notu, AB'de Dijital Tek Pazar'ın Oluşturulmasına Doğru, Selen Akses, İKV Kıdemli Uzmanı, No:133, Temmuz 2015 <https://www.ikv.org.tr/images/files/Dijital%20Tek%20Pazar%20Stratejisi%20%20Tem-muz%202015.pdf> (Erişim Tarihi: 26.08.2021)

3 Digital Single Market Strategy for Europe, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, The European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, COM (2015) 192 Final, 06.05.2015. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52015DC0192> (Erişim Tarihi: 26.08.2021)

BÖLÜM 1/1

II. DİREKTİFİN HİZMET SAĞLAYICILARA GETİRDİĞİ YÜKÜMLÜLÜKLER

Direktif kapsamında, dijital tek pazar uyumu amacı ile, Hizmet Sağlayıcı konumunda olan; Google, Reddit, Instagram, Facebook ve Youtube gibi platformlara mali ve hukuki yükümlülükler getirilmektedir. Bu yükümlülükler, Direktif'in 15. ve 17. maddelerinde genel hatları ile ele alınmakta olup, çalışmamızın bu bölümünde Direktif'in ilgili maddelerinde yer alan düzenlemeler incelenecektir.

A. Çevrim İçi Kullanımlarla İlgili Basın Yayınlarının Korunması

Direktif'in 15. maddesi uyarınca AB üye ülkelerinde yerleşik olan basın kuruluşlarına, kendileri tarafından sağlanan ve bir telif hakkının konusunu oluşturan içeriklerin Bilgi Toplumu Hizmet Sağlayıcıları (Information Society Service Providers) tarafından çevrim içi şekilde kullanılması halinde bazı haklar sağlanacaktır. Bu doğrultuda ilgili içerikleri çevrim içi olarak kullanacak Bilgi Toplumu Hizmet Sağlayıcıları'na bazı yükümlülükler getirilmektedir. Direktif'e göre Bilgi Toplumu Hizmeti; ücret karşılığı, uzaktan, elektronik araçlarla ve hizmet alanın bireysel talebi üzerine sağlanan herhangi bir hizmeti ifade etmektedir. İlgili tanım kapsamında değerlendirilebilecek hizmetleri sunan Bilgi Toplumu Hizmet Sağlayıcıları'na, basın kuruluşlarının yayınladıkları içerikleri kullanıcılara toplu halde sunan Google News ve Reddit gibi medya kuruluşları örnek gösterilmektedir⁴. Direktif'in yürürlüğe girmesi ile AB üye ülkelerinde yerleşik basın kuruluşlarına bağlantılı hak sahibi statüsü sağlanmış olmaktadır. Bağlantılı haklar, Türk hukuku kapsamında 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda ("FSEK")⁵ eser sahibinin manevi ve mali haklarına zarar vermemek kaydıyla komşu hak sahipleri ile filmle- rin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcılarının sahip oldukları haklar olarak tanımlanmıştır. Tanım içerisinde bahsedilen komşu haklar ise, eser sahibinin manevi ve mali haklarına zarar vermemek kaydıyla ve eser sahibinin izniyle bir eseri özgün bir şekilde yorumlayan, tanıtan, anlatan, söyleyen, çalan ve çeşitli biçimlerde icra eden sanatçıların, bir icra ürünü olan veya sair sesleri ilk defa tespit eden fonogram yapımcıları ile radyo-televizyon kuruluşlarının sahip oldukları hakları ifade etmektedir⁶.

DİPNOT

⁴ Gönülal, Ece, Dijital Tek Pazarda Telif Hakkı ve Bağlantılı Haklar Yönergesi ile Beraberinde Getirdiği Tartışmalar, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2019/2, İstanbul, s.788.

⁵ 13.12.1951 tarih, 7981 sayılı Resmi Gazete (RG).

⁶ 13.12.1951 tarih, 7981 sayılı Resmi Gazete (RG).

Direktif'in 15.1. maddesi uyarınca Bilgi Toplumu Hizmet Sağlayıcıları'nın basın yayınlarını çevrim içi şekilde kullanması durumunda içeriği sağlayan basın kuruluşu, ilgili içeriğin çoğaltılmasını ve izinsiz şekilde kamuya açıklanmasını önleme haklarını haiz olacaktır⁷. Maddede belirtilen hakların ihlal edilmesi durumunda basın kuruluşu, ilgili ihlal karşılığında Bilgi Toplumu Hizmet Sağlayıcıları'ndan bedel talep edebilecektir. Böylelikle basın ve yayın kuruluşları yukarıda bahsedilen bağlantılı haklara kavuşmakta ve Direktif ile Hizmet Sağlayıcılar'a ilgili hakları ihlal etmeme yükümlülüğü getirilmektedir. Ancak, aynı maddede bu kurala bazı istisnalar getirilmiştir.

Maddeye getirilen ilk istisna, içerik üreten basın kuruluşlarına tanınan hakların, bireyler tarafından, ticari olmayan ya da özel amaçlarla kullanılması durumunda uygulama alanı bulmayacağı yönündedir. Böylelikle, Bilgi Toplumu Hizmet Sağlayıcısı olarak nitelendirilemeyecek bağımsız kişiler, basın kuruluşlarının ürettikleri içerikleri kendi özel ve ticari olmayan amaçları doğrultusunda kullanırlar ise basın kuruluşu ilgili kişiye karşı yukarıda anılan hakları ileri süremeyecektir. Ne var ki, maddede geçen "özel ve ticari olmayan kullanım" (private or non-commercial uses) kavramının kapsamı belirtilmemiş olup, her somut olay özelinde ayrıca değerlendirilmesi gerekeceği kanaatindeyiz.

İlaveten, "hyperlinking" kullanımı da maddenin istisnası olarak düzenlenmiştir. Hyperlink, internette iki sayfa veya bilgisayar dokümanları arasında kolayca hareket etmeyi sağlayan bağlantı olarak tanımlanmaktadır⁸. Bu doğrultuda, basın kuruluşuna ait içeriğe ilişkin hyperlink niteliğinde bir bağlantıya yer verilmesi durumunda, Bilgi Toplumu Hizmet Sağlayıcıları'nın ilgili basın kuruluşuna bedel ödeme yükümlülüğü doğmayacaktır.

Böylelikle, Bilgi Toplumu Hizmet Sağlayıcısı olarak nitelendirilemeyecek bağımsız kişiler, basın kuruluşlarının ürettikleri içerikleri kendi özel ve ticari olmayan amaçları doğrultusunda kullanırlar ise basın kuruluşu ilgili kişiye karşı yukarıda anılan hakları ileri süremeyecektir.

Ayrıca, bir başka istisna olarak, "belirli kelimeler" kullanılmasının (use of individual words) ya da yayınlanan içeriğin "çok kısa bir bölümünün" alıntılanmasının (very short extracts of a press publication) aykırılık oluşturmayacağı belirtilmiş olsa da, söz konusu, "belirli kelimeler" ya da "çok kısa bir bölüm" kavramlarına ilişkin herhangi bir tanımlama/ açıklama getirilmemiştir. Bu belirsizliğin, maddenin yorumlanmasında görüş ayrılıklarına sebebiyet vereceğini ve uygulamada ihtilaflara yol açabileceğini değerlendirmekteyiz.

Direktif'in 15.4. maddesinde, 15.1. madde uyarınca basın kuruluşlarına sağlanan bedel talep etme hakkının, iki yıl içerisinde zamanaşımına uğrayacağı, ilgili iki yıllık sürenin içeriğin yayımlandığı takvim yılının 1 Ocak tarihinden itibaren başlayacağı belirtilmiş olup, 15.1. maddenin Direktif'in yürürlüğe girdiği tarihten önce yayınlanan içerikler bakımından uygulanmayacağı düzenlenmiştir. Ayrıca Direktif'in 15.5. maddesinde, basın kuruluşları tarafından yayınlanan içeriklerde işlenen eserlerin sahiplerinin en az, ilgili içerikleri yayınlayan basın kuruluşlarının Bilgi Toplumu Hizmet Sağlayıcıları'ndan elde ettikleri kadar gelir elde etmeleri gerektiği belirtilmiştir. İlgili düzenlemenin, Direktif kapsamında basın kuruluşlarına sağlanan haklar sonucu elde edilecek gelir ile işlenen eserin sahibi tarafından elde edilecek gelir arasında denge kuracak bir mekanizma ihtiva etme motivasyonu ile kaleme alındığı görülmektedir. Ancak bu durum, ilgili içerikleri çevrim içi şekilde kullanıcılara sağlayan Bilgi Toplumu Hizmet Sağlayıcıları'na yüksek mali yükümlülükler getirmektedir.

DİPNOT

⁷ Directive 2001/29/EC of the European Parliament of the Council m. 2, m.3.2.

⁸ <https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6z%C3%B6k/learn-er-english/hyperlink>. Erişim tarihi: 26.08.2021.

BÖLÜM 1/1

B. Çevrim İçi İçerik Paylaşım Hizmeti Sağlayıcıları Tarafından Korunan İçeriğin Kullanılması

Direktif'in "Korunan İçeriğin Çevrim İçi Paylaşım Hizmeti Sağlayıcıları Tarafından Kullanılması" başlıklı 17. maddesinde genel olarak, Hizmet Sağlayıcılar'ın kullanıcılar tarafından yüklenen içerikten sorumluluğuna ilişkin birtakım yeni kurallar düzenlenmiştir. Düzenleme, Direktif'ten önceki AB hukuku ile Türk hukukundaki hak sahibinin aktif fiilini gerektiren "Uyar-Kaldır" sisteminden büyük farklılıklar göstermekte ve hak sahiplerinin herhangi bir talebi olmaksızın Hizmet Sağlayıcılar'ı belirli şartların sağlanması halinde kullanıcılar tarafından yüklenen ve hak ihlali oluşturan içerikten sorumlu tutmaktadır. Bir başka deyişle, kullanıcılar tarafından yüklenen içeriğin telif hakkı ihlali yaratıp yaratmadığının kontrol yükümlülüğü hak sahibinden Hizmet Sağlayıcılar'a geçmiştir⁹.

İlk fıkrada, bir içeriğin Hizmet Sağlayıcılar veya Hizmet Sağlayıcılar'ın kullanıcıları tarafından kamuya sunulabilmesinin ya da kamunun erişimine açılabilmesinin, 2001/29 sayılı Elektronik Ticaret Direktifi'nin 3.1 ve 3.2. maddelerinde anılan hak sahiplerinden, lisans sözleşmesi yahut başka bir hukuki enstrüman aracılığıyla izin alınması halinde mümkün olabileceği düzenlenmiştir.

İlaveten, maddenin ikinci fıkrasında, Hizmet Sağlayıcılar'ın yukarıdaki paragrafta açıklandığı şekilde, örneğin hak sahibinden bir lisans sözleşmesi vasıtasıyla telif hakkı konu bir içeriği kamuya sunma yahut kamunun erişimine açma hususunda izin almaları halinde, söz konusu izin, Hizmet Sağlayıcılar'ın ticari amaçla hareket etmeyen veya faaliyetleri sonucu kayda değer bir gelir elde edemeyen kullanıcılarının paylaşımlarını da kapsayacağı düzenleme altına alınmıştır. Direktif'in ilk iki fıkrasından anlaşıldığı üzere; Hizmet Sağlayıcılar'a ait platformlarda paylaşılacak telif hakkı konu içerikler bundan böyle hak sahipleri ile Hizmet Sağlayıcılar arasında kurulacak hukuki ilişki uyarınca mutabık kalınan ücretlerin ödenmesi şartıyla paylaşılacak ve söz konusu eserlerin paylaşımına ilişkin olarak Hizmet Sağlayıcılar'a tanınan yetki, Hizmet Sağlayıcılar'ın kullanıcılarına da tanınmış sayılacaktır.

Bununla birlikte, maddenin üçüncü fıkrasında; 2000/31 sayılı Elektronik Ticaret Direktifi'nin 14.1. maddesinde yer alan hizmet sağlayıcıların sorumluluğunun sınırlandırılmasına ilişkin düzenlemenin Direktif kapsamındaki Hizmet Sağlayıcılar için uygulanmayacağı düzenlenmiş olup, fıkranın ikinci paragrafında ise, Direktif'in 17. maddesinin 2000/31 sayılı Elektronik Ticaret Direktifi 14.1'in Direktif kapsamı dışında kalan hizmet sağlayıcılar bakımından uygulanmasını etkilemeyeceği belirtilmiştir.

Ayrıca, maddenin dördüncü fıkrası uyarınca şayet herhangi bir izin yahut yetki olmaksızın telif hakkı konu içerik kamuya sunulmuş ya da kamunun erişimine açılmış ise Hizmet Sağlayıcılar; a) hak sahibinin iznini alabilmek için en iyi çabayı gösterdiklerini, b) profesyonel anlamda yüksek endüstri standartlarına uygun şekilde, yetkisiz olarak kullanılmış koruma kapsamındaki içeriğin erişilemez hale getirilmesini garanti altına almak için en iyi çabayı gösterdiklerini ve her halükârda; c) hak sahiplerinin ihlali yeterli düzeyde ortaya koyan bildirimini takiben derhal yetkisiz bir biçimde kullanılan içeriği erişimi durdurmak yahut söz konusu içeriği web sitesinden tamamen kaldırmak ve gelecekteki paylaşımları önlemek amacıyla harekete geçtiklerini ve (b) bendine uygun bir biçimde en iyi çabayı gösterdiklerini kanıtlayamadıkları takdirde söz konusu ihlallerden sorumlu olacaklardır.

Fıkrada yer verilen "koruma kapsamındaki içeriğin erişilemez hale getirilmesi" kavramı kimi çevrelerce, Hizmet Sağlayıcılar'ın olası ihlal durumlarından kaçınmak için keyfi sansür ve genel denetim uygulamalarına başvurabileceklerinden bahisle eleştirilmektedir¹⁰. Direktif'in 17.4. maddesinin b) fıkrasında yer alan "koruma kapsamındaki içeriğin erişilemez hale getirilmesini garanti altına almak için en iyi çabayı göstermiş olduklarını kanıtlama" yükümlülüğü, hak sahibinden izin alabilmek için en iyi çabayı gösterdiklerini ve ihlali yeterli düzeyde ortaya koyan bildirimini takiben ihlalin gerçekleştiği telif hakkı konu içeriğe erişimi engellemek amacıyla derhal harekete geçtiklerini ispatlamaları halinde, yıllık cirosu 10 milyon Euro'nun altında olan ve üç yıldan kısa bir süredir faaliyette bulunan şirketler bakımından aranmayacaktır¹¹.

DİPNOT

9 Gönülal, Ece, Dijital Tek Pazarda Telif Hakkı ve Bağlantılı Haklar Yönergesi ile Beraberinde Getirdiği Tartışmalar, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2019/2, İstanbul, s.794.

10 Gönülal, Ece, Dijital Tek Pazarda Telif Hakkı ve Bağlantılı Haklar Yönergesi ile Beraberinde Getirdiği Tartışmalar, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2019/2, İstanbul, s.796.

11 Tekin, Ufuk, Avrupa Parlamentosu'nun ve Konseyi'nin Dijital Tek Pazarda Telif Haklarına ve Bağlantılı Haklara İlişkin 2019/790 Sayılı Direktifi Hakkında Bazı Değerlendirmeler, Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt:19, No:1, 2020, s.217.

Direktif'in 17.7. maddesi uyarınca Hizmet Sağlayıcılar ile hak sahipleri arasında iş birliği, kullanıcılar tarafından yüklenen ve istisna veya sınırlama kapsamında olmalarından bahisle herhangi bir telif hakkı yahut bağlantılı hakkı ihlal etmeyen içeriğe erişimin engellenmesi sonucunu meydana getirmemelidir. Fıkranın devamında ise, kullanıcılar tarafından hak sahibinden izin alınmaksızın gerçekleştirilen; alıntı, eleştiri, inceleme temalı ya da karikatür, parodi, pastiş amaçlı paylaşımların maddede anılan istisna kapsamında sayılacağı düzenlenmiştir.

Madde düzenlemesi herhangi bir genel gözetim yükümlülüğü ihtiva etmemekte olup, hak sahibi ile Hizmet Sağlayıcılar arasında lisans sözleşmesi akdedilmiş olduğu durumlarda, hak sahibi tarafından talep edilmesi halinde Hizmet Sağlayıcılar, 17.4. maddede düzenlenen iş birliği hükümleri uyarınca, hak sahibini koruma kapsamındaki telif hakkı konu içeriğin kullanımıyla ilgili olarak bilgilendirecektir (m. 17.8). Her ne kadar madde metninde, madde kapsamında düzenlenen bilgilendirme yükümlülüğünün genel gözetim yükümlülüğü niteliğinde olmadığı belirtilmiş olsa da, hak sahiplerinin telif hakkı konu içeriğe ilişkin kullanımlarla ilgili olarak Hizmet Sağlayıcılar'dan talep edeceği bilgilendirmelerin hangi sıklığa ulaştığında "genel gözetim" olarak kabul edilebileceği kanaatimizce somutlaştırılmamıştır. Keza, hak sahiplerinin keyfi talepleri de Hizmet Sağlayıcılar'ın telif hakkı konu içeriklere ilişkin denetim ve gözetimleri sıklaştırma refleksi geliştirmesine sebebiyet verebileceğinden, söz konusu ayırımı sağlıklı bir biçimde yapılabilmesi için devam eden süreçte somutlaşacak uygulamaların takibinin ve değerlendirilmesinin gerektiği düşüncesindeyiz.

Bir başka deyişle, kullanıcılar tarafından yüklenen içeriğin telif hakkı ihlali yaratıp yaratmadığının kontrol yükümlülüğü hak sahibinden Hizmet Sağlayıcılar'a geçmiştir.

Direktif'in 17. maddesinin son fıkralarında Hizmet Sağlayıcılar'ın telif hakkı konu içeriğe ve eserlere erişimin kısıtlanması gibi durumlarda, kullanıcılarının yararlanabileceği etkili ve hızlı bir şikayet mekanizması oluşturacağı, Direktif'in yürürlük tarihi itibarıyla Avrupa Komisyonu'nun hak sahipleri ile Hizmet Sağlayıcılar arasında paydaş diyalogu organize edeceği düzenlenmiştir. Bu çerçevede Avrupa Komisyonu'nun, hak sahipleri, kullanıcı organizasyonları, Hizmet Sağlayıcılar ve diğer ilgili paydaşların katılımıyla; özellikle Direktif'in 17.4. maddesinde belirtilen uygulamaların hayata geçirilmesine, taraflar arasında temel haklara ilişkin bir denge oluşturulmasına ve istisna yahut sınırlamalara ilişkin hükümlere uyulmasına özen göstermesi gerektiği ifade edilmiştir¹².

III. 5651 SAYILI KANUN KAPSAMINDA HİZMET SAĞLAYICILAR'IN DURUMU

Direktif'in 15. ve 17. maddeleri uyarınca Hizmet Sağlayıcılar'a getirilen yükümlülükler yukarıda anlatılmıştı. Çalışmamızın bu bölümünde, Hizmet Sağlayıcılar'ın Türk hukuku kapsamındaki durumu ele alınacak olup, Direktif ile getirilen düzenlemeler Türk hukukundaki düzenlemeler ile karşılaştırılacaktır.

Hizmet Sağlayıcı, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'da ("5651 Sayılı Kanun")¹³, hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişiler olarak tanımlanmış olup, Hizmet Sağlayıcılar'ın yükümlülüklerine 5651 Sayılı Kanun'un 5. maddesinde yer verilmiştir.

DİPNOT

12 Tekin, Ufuk, Avrupa Parlamentosu'nun ve Konseyi'nin Dijital Tek Pazarda Telif Haklarına ve Bağlantılı Haklara İlişkin 2019/790 Sayılı Direktifi Hakkında Bazı Değerlendirmeler, Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt:19, No:1, 2020, s.218.

13 23.05.2007 tarihli, 26530 sayılı Resmî Gazete (RG).

BÖLÜM 1/1

5651 Sayılı Kanun'un 5.1. maddesi uyarınca Hizmet Sağlayıcı, yer sağladığı içeriği kontrol etmek veya hukuka aykırı bir faaliyetin söz konusu olup olmadığını araştırmakla yükümlü değildir. Hizmet Sağlayıcı'nın bu kapsamdaki tek yükümlülüğü 5651 Sayılı Kanun'un 8. (İçeriğin Çıkarılması ve Erişimin Engellenmesi Kararları ile Yerine Getirilmesi) ve 9. (İçeriğin Yayından Çıkarılması ve Erişimin Engellenmesi) maddeleri uyarınca kendisine haber verilmesi durumunda ilgili içeriği yayımlandığı platformdan çıkartmaktır. İlgili yükümlülük pratikte "uyarı yöntemi" ya da "uyar-kaldır sistemi" isimleri ile vücut bulmaktadır. 5651 Sayılı Kanun'da uyarı yöntemi, internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle haklarının ihlal edildiğini iddia eden kişiler tarafından içeriğin yayından çıkarılması amacıyla ihlalin iletişim adresleri üzerinden öncelikle içerik sağlayıcısına, makul sürede sonuç alınamaması halinde Hizmet Sağlayıcı'na bildirilmesi yöntemi olarak tanımlanmıştır. Bu doğrultuda Hizmet Sağlayıcı, ilgili içeriği incelemekle yükümlü olmayacak, ancak ilgili içeriğin bir hak ihlaline sebebiyet vermesini müteakiben 5651 Sayılı Kanun'un 8. ya da 9. maddelerindeki süreçler işletildikten sonra kendisine haber verilmesi durumunda ilgili içeriği yayımlandığı platformdan çıkarmakla yükümlü olacaktır.

Bununla birlikte, yukarıda da açıklandığı üzere, Direktif'in 17. maddesi ile Hizmet Sağlayıcılar'a içerikleri denetleme yükümlülüğü getirilmektedir. İlgili madde uyarınca Hizmet Sağlayıcılar, içeriği incelemekle ve telif hakkı ihlali niteliğinde olan içerikleri bizzat tespit etmekle yükümlü olacaklardır. Bu yükümlülük ise, her bir içerik özelinde adeta bir "filtreleme" yapmasına ve gerekli gördüğü halde ilgili içeriğe erişimi engellemesine yol açacaktır¹⁴. Pek tabii, Hizmet Sağlayıcı tarafından lisanssız bir kullanıma izin verilir ya da içeriğe haksız bir şekilde erişime izin verilirse¹⁵, Hizmet Sağlayıcı'nın sorumluluğu doğabilecektir.

Yukarıda yer alan açıklamalar ışığında, Direktif ile getirilen düzenlemede yer alan hükümlerin 5651 Sayılı Kanun kapsamındaki hükümlerden farklı sonuçlara yol açacağı görülmektedir. 5651 Sayılı Kanun kapsamında Hizmet Sağlayıcılar'ın yükümlülüğü ancak 8. ya da 9. maddede prosedür işletildikten sonra ortaya çıkacak kararın uygulanmasından ibaret olup, Hizmet Sağlayıcılar ilgili içeriğin incelenmesine, denetlenmesine, filtrelenmesine ya da gerekli görülmesi halinde sansürlenmesine ilişkin herhangi bir sorumluluk altında değildir. Öte yandan Direktif ile Hizmet Sağlayıcılar, sorumlulukları genişletilerek adeta bir kontrol merciine dönüştürülmüş; içeriği denetleme, basın kuruluşlarına ödeme yapma ve telif hakkı sahipleri ile lisans sözleşmeleri akdetme gibi hem hukuki hem mali birtakım yükümlülükler altına sokulmuşlardır. Bu doğrultuda belirtmek gerekir ki, Direktif ile AB üye ülkelerinde faaliyet gösteren Hizmet Sağlayıcılar'a, Türkiye'deki Hizmet Sağlayıcılar'a kıyasla çok daha ağır koşullar getirilmiş, faaliyetlerine devam edebilmeleri için birçok hukuki yükümlülükle beraber yüksek maliyetli yatırımları da sırtlanmak durumunda bırakılmışlardır.

DİPNOT

¹⁴ <https://www.sanathukukuenstitusu.com/post/dijital-tek-pazarda-telif-haklar%C4%B1-ve-ba%C4%9Flant%C4%B1l%C4%B1-haklar-y%C3%B6nergesi>. (Erişim tarihi: 28.08.2021)

¹⁵ **Gönülal, Ece**, Dijital Tek Pazarda Telif Hakkı ve Bağlantılı Haklar Yönergesi ile Beraberinde Getirdiği Tartışmalar, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2019/2, İstanbul, s.797.

IV. SONUÇ

Günümüzde herhangi bir kullanıcı tarafından üretilen herhangi bir içerik, çevrim içi içerik paylaşım siteleri üzerinden saniyeler içerisinde dünyanın dört bir yanına dağılabilmektedir. İçeriğe erişim hızı bu kadar yükselmiş iken, telif hakkına konu içeriklerin korunmasına ilişkin düzenlemelerin sayısı ve niteliğindeki artışın da aynı hızı yakalaması gerekmektedir. Bu doğrultuda AB, üye devletlerin telif hakkı hukuklarını yeknesaklaştırmaya ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda telif hakkına ilişkin düzenlemeleri dijital ortam ile uyumlu hale getirmeye yönelik düzenlemeleri hayata geçirmiş ve beraberinde dünyanın en büyük şirketleri konumunda olan Google, Instagram, Facebook ve Twitter gibi içerik paylaşım sitelerinin elde ettikleri kazançlar ile içerik sağlayıcılarının elde ettikleri kazançlar arasındaki uçurumun kapanması noktasında önemli bir adım atmıştır. Bu bağlamda AB, yukarıda da bahsedildiği üzere Hizmet Sağlayıcılar'a yeni birtakım hukuki ve mali yükümlülükler getirerek gelir adaletsizliğini azaltmayı hedeflemektedir. Her ne kadar Türkiye Cumhuriyeti bir AB ülkesi olmasa da, AB üye devletlerinde uygulanacak yeni düzenin, Türkiye Cumhuriyeti dahil tüm dünya ülkelerini etkilemesi ve yakın gelecekte de aynı ya da benzer yönde düzenlemelerin hayata geçirilmesi kaçınılmaz olacaktır.

KAYNAKÇA

GÖNÜLAL, ECE, Dijital Tek Pazarda Telif Hakkı ve Bağlantılı Haklar Yönergesi ile Beraberinde Getirdiği Tartışmalar, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2019/2, İstanbul

TEKİN, UFUK, Avrupa Parlamentosu'nun ve Konseyi'nin Dijital Tek Pazarda Telif Haklarına ve Bağlantılı Haklara İlişkin 2019/790 Sayılı Direktifi Hakkında Bazı Değerlendirmeler, Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt:19, No:1, 2020, Ankara

Digital Single Market Strategy for Europe, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, The European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, COM (2015) 192 Final, 06.05.2015.

<https://ec.europa.eu/eurostat/cache/infographs/ict/bloc-4.html> (Erişim Tarihi: 26.08.2021)

<https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/learner-english/hyperlink>. (Erişim tarihi: 26.08.2021)

<https://www.sanathukukuenstitusu.com/post/dijital-tek-pazarda-telif-haklar%C4%B1-ve-ba%C4%9Flant%C4%B1l%C4%B1-haklar-y%C3%B6nergesi>. (Erişim tarihi: 28.08.2021)

<https://www.ikv.org.tr/images/files/Dijital%20Tek%20Pazar%20Stratejisi%20%20Tem-muz%202015.pdf> (Erişim Tarihi: 26.08.2021)